

ANLAM VEZNİ KAVRAMI ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Şahru Pilten ufuk¹

¹Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
Yeni Türk Dili Anabilim Dalı, Sakarya
İletisahrupiltenufuk@sakarya.edu.tr

Özet

Anlam vezni kavramı üzerinde son otuz yıldır çalışılmaya başlanan eş dizimsel bir fenomendir. Bir kelimenin birlikte kullanılma alışkanlığına sahip olduğu diğer kelimelerden etkilenecek zamanla sahip olduğu çağrışımsal anlam olarak tanımlanabilir. Bu anlam özelliği cümleye olumlu, olumsuz veya tarafsız bir bakış açısı kazandırır. Bu makalede anlam vezni kavramının detaylı bir şekilde tanıtılması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda öncelikle anlam vezni kavramı, daha sonra anlam vezni üzerine yapılmış çalışmalar ve anlam vezni incelemelerinden yararlanabilecek alanlar incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler; Anlam Vezni, Eş Dizimlilik, Dil Bilimi, Derlem Dil Bilimi

EVALUATIONS ON THE CONCEPT OF SEMANTIC PROSODY

Abstract

Semantic prosody is a collocational phenomenon that has been studied over the last thirty years. It can be defined as a connotational meaning of a word acquired over time by being influenced by the other words which it conventionally co-occurs with. This semantic feature brings whether a positive, negative, or neutral point of view in a sentence. In this article, it is aimed to introduce the concept of semantic prosody in detail. In this direction, firstly the concept of semantic prosody, then the works on semantic prosody and the fields which can benefit from semantic prosody have been examined.

Keywords; Semantic Prosody, Collocation, Linguistics, Corpus Linguistics

1. Giriş

Anlam vezni (İng. *semantic prosody*) sosyal bilimlerin çok çeşitli alanlarında kendisinden yararlanılma potansiyeli bulunan dille ilgili bir olgudur. Sahip olduğu bu potansiyel onu daha da ilgi çekici bir hâle getirmekte ve dünyada anlam vezni üzerine çalışmalar giderek artmaktadır. Bununla birlikte Türk literatüründe bu kavramla ilgili yayın sayısı çok azdır. Bu çalışmada söz konusu eksikliği bir nebze olsun gidermek ve daha sonra yapılacak çalışmalara rehber olmak üzere anlam vezni kavramının kapsamlı bir tanıtımının yapılması amaçlanmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümde anlam vezninin tanımlanması, kullanımı, Türkçe için önemi ve tespiti üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde Türk ve dünya literatüründe anlam vezni üzerine yapılmış çalışmalar ortaya konulmuştur. Üçüncü bölümde anlam vezni incelemelerinden yararlanabilecek alanlar belirtilmiştir. Sonuç bölümünde ise anlam vezni kullanılarak yapılabilecek çalışma önerileri araştırmacıların dikkatine sunulmuştur.

1.1. Anlam Vezni Nedir?

Çağdaş dil bilimcilere göre dildeki bütün sözcük ve sözcük öbeklerinin kendi bireysel ve eşsiz davranış kalıpları bulunmaktadır. Bu kalıplar dâhilinde sözcükler bağlam içerisinde belirli sözcüklerle bir arada kullanılma eğilimindedir. Buna eş dizimlenme (İng. *collocation*) adı verilir (Sinclair, 1991, Partington, 1998). Eş dizimlilik “sözcüğün alışkanlığa bağlı veya geleneksel yerleri” (Firth, 1968:181); “bir sözcük birimin diğer birimlerle metin bağlamında rastlantısal orandan çok daha fazla olan ilişkisi” (Hoey, 1991:6-7); “iki veya daha fazla sözcüğün alışkanlıktan kaynaklanan birlikte kullanımları” (Stubbs, 1996) şeklinde de tanımlanabilir (bkz. Sinclair, 1991:170).

Anlam vezni eş dizimlilik kavramıyla yakından ilişkilidir. Sözcüğün anlam yapısı zamanla birlikte kullanıldığı eş dizimlilerinden (İng. *collocates*) etkilenir. Sıkça birlikte kullanılan sözcükler zamanla aynı çağrışımsal özellikleri kazanır; anlam ve biçim bakımından kalıplaşır (Partington, 1998). Eş dizimlilik dizilerine bağlı olarak ortaya çıkan anlam biçimine anlam vezni denir. Anlam vezni “bir biçime eş dizimlileri tarafından aşılana kalıcı, istikrarlı anlam aurası” şeklinde de tanımlanabilir (Louw, 1993:157). Anlam vezninin aslı işlevi konuşmacının veya yazarın tutum ve değerlendirmelerini ortaya koymaktır (Sinclair,

1996:87). Anlam vezninin olumlu, olumsuz ve tarafsız olmak üzere üç farklı biçimi görülmektedir.

1.2. Anlam vezninin tespiti

Anlam vezni “eş dizimsel bir fenomendir” (Stubbs, 1996). Eğer bir sözcüğün belirli bir anlam grubuna ait diğer sözcüklerle sıklıkla birlikte kullanıldığı gösterilebilirse sözcüğün belirli bir anlam vezni bulunduğu söylenilebilir (Hunston ve Francis, 1999:137). Bu doğrultuda sözcüklerin anlam veznin belirlenmesi için öncelikle kendileriyle birlikte kullanılma alışkanlığına sahip diğer sözcüklerin yani eş dizimlilerinin ortaya konulması gerekmektedir (Partington 1998). Eş dizimliler düğüm kelimenin (incelenen sözcük birimin) 5-6 kelime sağında ve/veya solunda yer alır (Hoey, 2005). Bu net sınırlama eş dizimlilerin saptanmasında derlem tabanlı çeşitli bilgisayar programlarının kullanılmasına olanak vermektedir. Sözcük birimin eş dizimlileri belirlendikten sonra bu ifadelerin belirli bir anlam kutbunda yoğunlaşıp yoğunlaşmadığı tespit edilir. Sözcük; eş dizimlilerinin çoğunlukla olumsuz anlam özelliklerine sahip olması durumunda olumsuz; olumlu olması durumunda olumlu bir vezne sahiptir. Hem olumsuz hem de olumlu eş dizimlileri bulunuyorsa sözcük tarafsız veya karışık vezne sahiptir denilebilir (Stubbs, 1996; Partington, 2004).

Yakın eş anlamlı *yol açmak* “bir olayın sebebi olmak” (TDK Güncel Sözlük) ve *sebeğ olmak* “neden olmak, yol açmak” (TDK Güncel Sözlük) kelimelerinin anlam vezinlerinin tespiti ile bu konu örneklendirilebilir. Bir kelimenin anlam vezni ancak derlem tabanlı incelemelerle sağlıklı olarak belirlenebilir. Bu çalışmada *yol açmak* ve *sebeğ olmak* ifadelerinin anlam vezinlerinin belirlenmesinde Genel Ağ üzerinden erişilebilen, genel amaçlı bir Türkçe derlem olan TS Corpus’tan yararlanılmıştır. Sözcük birimlerin TS Corpus’ta rastgele bir düzende listelenen kullanım örneklerinden ilk yüz tanesi incelemeye dâhil edilmiştir. Eş dizimlilerin yoğunlaşmış olduğu anlam kutuplarının tespiti için yapılan incelemede *yol açmak* fiilinin %98 oranında aniden veya bir süreç dâhilinde meydana gelen olumsuz durumları bildiren ifadelerle eş dizimlenme alışkanlığı olduğu görülmüştür (Tablo 1). Bu eş dizimlenme özelliği *yol açmak* fiilinin olumsuz anlam veznine sahip olduğunun göstergesidir.

Aynı inceleme *sebeğ olmak* ifadesi için gerçekleştirildiğinde, bu sözcük birimin de daha çok istem dışı olarak meydana gelen olumsuz durum sözcükleriyle birlikte kullanıldığı görülür (Tablo 2). Dolayısıyla bu sözcük birim de olumsuz anlam veznine sahiptir.

bağlam	sözcük birim	bağlam
ni zıplatmak ve onun mantığı yerine öfkesiyle kararlar almasına	yol açmak	için birazcık oynadığını itiraf ediyor . Mourinho'yu sadece şanslı b
bir limanına yollayabilir . Ya da daha çabuk seyredecek bir krize	yol açmak	üzere bir yolcu uçağını , diyelim bir acil durum inişi için bir
ktan , ayrıca yine kendi talebinde yer alan bomba atarak ölüm	yol açmak	suçundan da ayrı ayrı ceza isteyebilecek . Bu durumda sanıklara
olaylara sebebiyet verebiliyorlar molotofkokteyliyle yaralamaya	yol açmak	gibi . O bir efsane : Lucarelli Şehrin isyancı ruhunun bayrağı Livo
Kasım seçimleri temsilde adalet ilkesine açıkça aykırı bir sonuca	yol açmak	suretiyle görece düşük sayılabilecek bir oy yüzdesiyle AKP'yi tek
eri kitlenin içinden gözaltına alıp , kitlenin tepkisel davranmasına	yol açmak	yerine , saptayıp daha sonra yasal işleme başvurusu gereği kor
rdığı nadir konuların başında . PKK'nın bir yandan kitle terörüne	yol açmak	ve turizm başta olmak üzere ekonomiye zarar vermek için şehirl
Unakitan , Vergi avantajını koymakla belki bazı adaletsizliklere	yol açmak	söz konusuydu dedi . Olumsuz etki yarattı Unakitan , Hükümet
ultusunda idari yargı kararını etkisiz bırakan işlemin yapılmasına	yol açmak	suretiyle suça katılmıştır . Sanık yaptığı eylemlerin suç olduğunu
gibi barışçıl bir çözümdür . Biz görüşmelerin çıkmaza girmesine	yol açmak	istemiyoruz . Aksine başarılı olmalarını istiyoruz ve bu yönde her

Tablo 1: *Yol açmak* sözcük biriminin eş dizimlilik incelemesinden bir kesit

bağlam	sözcük birim	bağlam
Harb - i Örfi) , Osmanlı'da yaşayan Arap unsurlarının isyanına	sebep olmak	suçundan gıyabında önce ordudan atılmasına , sonra da idam
değişmelerine yol açmak veya ülkesinde ekonomik güçlüklerle	sebep olmak	tehlikesini doğurduğu kanısına varan her Akit Taraf Ortaklık
l tedbirleri zamanında almayarak bankanın zarara uğramasına	sebep olmak	ve usulsüz işlemlerin yapılmasına imkân sağlamak suretiyle ,
namaksızın , zamanında vermemek ve mükerrer denetimlere	sebep olmak	suretiyle denetim sürecini sürüncemede bırakarak , kanunla l
cek bir yönetim olmayışı tarih yazan bir takımın kapanmasına	sebep olmak	üzere son günlerini yaşamaya başladı ! . . Futbol Ligi yönetim
beraberinde haksız kazancı getirir . Herhalde , bu haksızlıklara	sebep olmak	istemeyiz . Türkiye Büyük Millet Meclisi de bu haksızlıkların el
ğün buhariyle tekrar çalışmaya başlıyor . Siyasi bir değişikliğe	sebep olmak	için tüm unsurlar veriliyordu : Ekonomik bir kriz , bunu hallet
i potansiyel fitnenin tohumu görevi görececek köklü ayrışmalara	sebep olmak	, hem de bu ülke üzerinde ileriye dönük hesapların uygulanm
ayvanlara eziyet etmek , onları aç susuz bırakarak ölümlerine	sebep olmak	, nesillerinin tükenmesine göz yummak haramdır . 11. Yüce A
diğer diziler hakkında burda eleştiri yapıp bir meydan savaşına	sebep olmak	istemem , ama zevk meselesi sonuçta . Thug Life ;) Dizinin

Tablo 2: *Sebep olmak* sözcük biriminin eş dizimlilik incelemesinden bir kesit

1.3. Anlam vezninin kullanımı

Sosyal bir varlık olan insanın en temel özelliklerinden biri diğer insanlarla iletişim içinde olmasıdır. Bir toplumda insanlar birbirleriyle anlaşmaları için gerekli bağ ve köprüleri iletişim aracılığıyla kurar.

İletişimin en önemli aracı şüphesiz dildir. Sağlıklı ve hızlı bir iletişim için dilin kendine özgü özelliklerinden, kurallarından ve anlatım yollarından yararlanır. Bunlardan biri de anlam veznidir. Anlam vezni, iletişimde hem kodlama hem de kod çözümü aşamalarıyla ilişkilidir. Yazarın ya da konuşmacının

öznel yargılarını ifadeye ima yoluyla kodlamasına yardımcı olur.

Kodlama aşamasında konuşmacı, bilinçli ya da bilinçsiz olarak, kurduğu cümlelerde benzer anlamlı kelimeler arasından kendi düşünce dünyasıyla paralel anlam veznine sahip ifadeleri tercih eder ve bu şekilde düşüncelerini metne çağrışımsal olarak aktarır. Bu durumu sözlük tanımları açısından anlamca eş değer görülen *yüzünden*, *sayesinde* ve *-den ötürü* zarflarıyla örneklendirmemiz mümkündür. Konuşmacı / yazar cümlelerini kurarken olumsuz anlam vezinli *yüzünden*, olumlu anlam vezinli *sayesinde* veya tarafsız anlam vezinli *-den ötürü* zarfları arasından seçimini, öznel yargılarına uygun olandan yana yaparak kişisel değerlendirmelerini ifadesine kodlar. Dinleyici/okuyucu da zihninde örtülü olarak verilmiş bu kodu analiz ederek “Senin yüzünden geldim.” ifadesinde *memnuniyetsizlik* ve *suçlama*, “Senin sayende geldim.” ifadesinde *memnuniyet* ve *takdir*, “Senden ötürü geldim.” ifadesindeki *tarafsızlık* imalarını algılar. Aşağıda verilen cümleler de bu açıyla incelenebilir:

- i. Duruma farklı bir bakış açısı kazandırdı.
- ii. Duruma farklı bir bakış açısı getirdi.
- iii. Duruma farklı bir bakış açısı ile bakılmasına sebep oldu.
- iv. Duruma farklı bir bakış açısı ile bakılmasını sağladı.
- v. Duruma farklı bir bakış açısı ile bakılmasına yol açtı.

Birinci ve dördüncü cümlede yüklem olarak kullanılan *kazan-* ve *sağla-* fiilleri olumlu anlam veznine sahiptir. Bu fiillerin kullanılmak üzere seçilmesi, yazarın söz konusu duruma farklı bir bakış açısı getirilmesi hususunda olumlu bir değerlendirmeye sahip olduğunu göstermektedir. İkinci cümlede ise aynı ifade *getir-* fiiliyle kurulmuştur. Kurmuş olduğu cümlede yüklem olarak tarafsız anlam vezinli *getir-* fiilini kullanan bir konuşmacının cümlede ifade ettiği harekete karşı tarafsız olması beklenir. Olumsuz bakış açısına sahip olan bir yazar ise bu cümleyi üç ve beşinci örneklerde olduğu gibi olumsuz anlam vezinli *sebepten ol-* veya *yol aç-* fiilleriyle kuracaktır.

Bununla birlikte cümlede yazarın kendi yargılarına uygun anlam veznine sahip kelimeleri kullanmaması, hatalı kodlama yapmasına ve okuyucuya yanlış mesajlar göndermesine sebep olur. Aynı şekilde okuyucu veya dinleyicinin kod çözme aşamasında anlam veznini çözümleyemeyerek karşı tarafı tam olarak anlayamaması da önemli bir iletişim sorununu beraberinde getirir.

1.4. Anlam vezninin Türk dili için önemi

Anlam vezni yukarıda da belirtildiği gibi konuşmacı ya da yazar tarafından kelime hazinesinde

var olan eş anlamlı kelime setlerinden iletilmek istenen düşünceye uygun olanın seçilmesiyle dile aktarılır. Dolayısıyla anlam vezni kavramının iletişimdeki önemi her dil için aynı değildir. Bu önem dil de var olan eş anlamlı kelime sayısına göre değişiklik gösterecektir. Eş anlamlı kelimelerin sayısı özellikle dilin eskiliğine ve irtibat kurduğu kültürlerin çokluğuna göre artar. Bu sebeple Türk dili gibi köklü dillerde eş anlamlı kelimeler sayıca fazladır. Örneğin *ölmek* kelimesinin Türkiye Türkçesinde 31 tane eş anlamlısı bulunmaktadır. Türk dilinin bu özelliği anlam vezni kavramının Türk dili konuşurları açısından önemini arttırmaktadır.

2. Anlam vezni üzerine yapılmış çalışmalar

Anlam vezni üzerinde son otuz yıldır çalışılmaya başlanan bir kavramdır. Kavramın yeniliğinden dolayı isimlendirilmesi konusunda henüz bir birlik sağlanamamıştır. Batı literatüründe bu kavram için yapılan isimlendirmeleri şu şekilde sıralamamız mümkündür:

- Sözcüksel/dilbilgisel çevre* (İng. *lexicogrammatical environment*) (Sinclair, 1987, 1991)
anlam vezni (İng. *semantic prosody*) (Louw, 1993)
anlam vezni /armoni (*semantic prosody / harmony*) (Lewandowska-Tomaszczyk, 1996)
eş diziimsel vezin (İng. *collocational prosody*) (Stubbs, 1995)
söyleme dayalı/pragmatik vezin (İng. *discourse / pragmatic prosody*) (Stubbs, 2001)
anlam çağırışımı (İng. *semantic association*) (Hoey, 2003; Nelson, 2006)

Türkçe literatürde ise bu kavram için aşağıdaki terimler kullanılmıştır:

- anlam ezgisi* (Aksan ve ark., 2008)
anlam vezni (Pilten, 2008, 2011, 2013)
semantik prosodi (Çalışkan, 2014)

Anlam vezni çalışmalarının başlangıç noktası Sinclair’ın, 1987 yılındaki gözlemlerine dayanır. Bu çalışmasında teorik bir fikir olarak ileri sürdüğü kavramı, 1991’de *set in* fiilinin “keyifsizlik, bulaşma, önyargı, anarşi” gibi olumsuz durumları belirten gramatikal öznelerle, *happen* (olmak, meydana gelmek) fiilinin ise olumsuz bağlamlarda kullanıldığına dikkat çekerek ayrıntılı bir şekilde ele almıştır. Bununla birlikte anlam veznini ilk olarak ölçülebilir kıstaslar dâhilinde ortaya koyarak tanımlayan Louw (1993)’dur. Louw’un (1993) *utterly* (bütünüyle), *bent on* (kararlı olmak), *symptomatic of* (bulguya dayanan) ifadelerini içeren çalışması anlam vezni terimini literatüre sokmasının yanı sıra anlam vezinlerinin derlemde elde edilecek eş dizimlilik ilişkileriyle tespit edilebileceğini ortaya

koyması açısından önem taşır. Ayrıca bu çalışmada Louw (1993), ironinin ön şartının ifadelerin alışılmış eş dizimlilikleri dışında kullanılması olduğunu, bir kelimenin kendi anlam vezni ile uyumsuz eş dizimliliklerle birlikte anlam vezninin tersini yansıtacak şekilde kullanılmasıyla ironinin oluştuğunu belirleyerek ironi ve anlam vezni arasında ilişki kurar. Bu makale bundan sonraki anlam vezni çalışmaları için bir yol haritası oluşturmuş ve incelemelere hız kazandırmıştır. Bundan sonraki çalışmalar daha çok Sinclair ve Louw tarafından ortaya koyulan anlam vezni kavramının farklı bakış açılarıyla tartışılması ve farklı özelliklerinin saptanmaya çalışılması şeklindedir.

Anlam vezni çalışmalarıyla ilgili literatüre katkıları açısından adı anılması gereken başka bir isim de Stubbs'dur (1995, 2001). Stubbs çalışmalarında yirmiyi aşkın İngilizce kelimenin eş dizimlisini belirleyerek anlam veznini tespit etmiştir. *provide* (sağlamak) fiilinin onaylama imasını içerdiğini belirleyerek “anlam vezninin dil kullanımının tutum ve değerlendirmelerini ifade işlevi taşıdığı” göstermiştir. Ayrıca anlam vezni olgusunu ilk kez art zamanlı bir bakış açısıyla incelemesi açısından da Stubbs'ın çalışmaları önem taşımaktadır. Bu bağlamda *cause* (sebep olmak) ifadesinin farklı dönemlerdeki kullanımlarıyla ilgili değerlendirmesinde Stubbs “kısmen olumsuz anlam veznine sahip kelimelerin hoşnutsuzluk açısından baskın kelimelerle kullanılmasıyla sahip olduğu olumsuz anlam veznini giderek daha da arttırdığı ve olumlu anlam içeren eş dizimlilerinin zamanla azaldığı, hatta yok olduğu” hipotezini ortaya koymuştur.

Louw ve Stubbs'ın çalışmalarını temel alan Bublitz (1996) ise *cause* (sebep olmak), *happen* (olmak, meydana gelmek), *commit* (teşebbüs etmek), *somenbat* (bir şekilde, kısmen) ve *prevail* (hüküm sürmek, geçerli olmak) sözcüklerini inceleyerek “anlam vezninin tek sözcüğün sınırlarını aşan bir anlam etkisi oluşturduğunu” ifade etmiştir. Bublitz (1996) ayrıca art zamanlı bir değerlendirme yaparak “bir kelimenin sürekli benzer bağlamlarda kullanılmasının anlamında değişikliğe sebep olacağını ve kelimenin birlikte kullanıldığı yapıların anlam özelliklerini edineceğini” ifade etmiştir. Kavramı dil eğitiminde kullanılma potansiyeli açısından ele alan Partington (1998, 2004) çalışmalarında ayrıca anlam vezni ile çağrışım arasındaki benzerlikler ve farklılıklara da odaklanmıştır. Hoey (2005) anlam vezni konusuna edinim süreçleri açısından yaklaşırken Whirtsitt (2005) eş zamanlı ve art zamanlı sorular, anlam veznini belirlemede sezginin rolü gibi konuların üzerinde durmuştur. Hunston (2007) ise anlam vezninin işlevleri ve anlam özellikleri hakkında çalışmıştır.

Türkçede anlam vezni ile ilgili yapılan çalışmalar dolaylı ve direkt olmak üzere iki sınıfta ele

alınabilir. Dolaylı çalışmalar daha çok kelimeler arası anlam ilişkileri ile ilgili son dönemlerde yapılan araştırmalardır. Bunlardan ilki, Pilten (2008) tarafından Türk dilinde eş anlamlılık üzerine yapılan ve Kök Türkçeden günümüze ızdırap bildiren eş anlamlı kelimelerin anlam ve eş dizimlilik özellikleri açısından değişimi üzerine yapılmış art zamanlı bir doktora tezidir. 2013 yılında Türk Dil Kurumu tarafından *Türk Dilinde İzdirap: Bir Eş Anlamlılık Denemesi* adı altında yayımlanan bu çalışmada anlam vezni kavramına eş anlamlı görülen kelime çiftleri arasında deneyim anlamı açısından fark oluşturan bir unsur olarak yer verilmiştir. Diğer bir çalışma Aksan ve arkadaşlarının (2008) *Allah-Tanrı, sevgi-aşk-sevda* yakın anlamlı kelime setlerini eş dizimlilikleri, anlam seçimi ve anlam vezni açısından inceleyerek ele aldıkları çalışmalarıdır. Öz (2009)'ün, yakın eş anlamlı *beyaz-ak* ve *ince-zayıf* sıfatlarının anlamsal farklarının derlem tabanlı incelemesi ve Uçar ve Kurtoglu (2011)'nin anlam veznini *almak* fiilinin farklı anlamlarını açığa çıkarmak amacıyla kullandığı araştırması, bu alanda yapılan diğer yayınlardır.

Türk literatüründe doğrudan anlam vezni ile ilgili sadece iki yayın tespit edilmiştir. Bunlardan ilki Pilten'in (2011) kavramın kısaca tanıtıldığı ve Orhon Yazıtları'nda geçen *al-* ve *bağ kıl-* fiillerini anlam vezni açısından değerlendirerek yazıtlarda “yeni toprakların ele geçirilmesi” ile ilgili yansıtılan tutum ve değerlendirmelerin tespit edildiği çalışmasıdır. Bu konuda yapılmış ikinci çalışma ise Çalışkan'ın (2014) kavramı tanıtmaya yönelik olarak yazdığı ve *aksettirmek, ...dan ibaret, ...nin teki, karşı karşıya, varsa yoksa* ifadelerini bu bağlamda çözümlediği yazısıdır.

3. Anlam vezni incelemelerinden yararlanabilecek alanlar

Partington'a (1998) göre anlam vezninin bir araç olarak kullanılması mümkün uygulamalar ile ilgili neredeyse sonsuza uzanan bir liste oluşturulabilir. Literatürde anlam vezniyle ilişkilendirilen alanlar şu şekilde sıralanabilir:

3.1. Edebiyat ve Dil Bilim

Anlam vezninin temel işlevi konuşmacının veya yazarın bazı durumlara karşı tutumlarını dışa vurmaktır. Louw (2000) günlük söylemlerde konuşmacının eğitim seviyesi ve dile hâkimiyetine bağlı olarak kelimelerin yanlışlıkla anlam vezni özelliklerine aykırı olarak kullanılabilirdiğini ama edebî eserlerde bunun söz konusu olmadığını ifade eder. Ona göre yazar aynı zamanda dile hâkim bir aydındır. Kelimeleri kullanma şeklini ve kullanacağı yeri önceden düşünerek belirli bir amaç dâhilinde tasarlar. Bu yüzden kelimelerin anlam vezni özelliklerinin belirlenmesi edebiyat araştırmalarının ana

problematiklerinden biri olan yazarın düşüncelerinin açığa çıkartılması açısından önem taşır. Özellikle tür (İng. *genre*) teorisi ile ilgili çalışmalarda, belirli bir türde kullanılan veya belirli bir yazarın kullandığı ifadelerin anlam vezni üzerinde durmak metindeki gizli anlamların tespit edilmesine katkıda bulunacak ve metnin yorumlanması için aydınlatıcı olacaktır.

Anlam vezninin ikinci önemli işlevi ise ironi yaratmaktır. İronik anlatım, karşıtlıkların, yergilerin, yaşanan olumsuzlukların daha etkili ve vurucu bir şekilde aktarılmasını sağlamak amacıyla, asıl niyetin gizlenerek bütün bunların doğal bir durummuş gibi ima biçiminde sunulmasıdır. Louw (1993, 2000), ironik yaklaşımla, gerçeğe vurgu yapılarak, sarsıcı bir etki uyandırılmak istendiğini belirterek yazarların anlam veznini bu etkili ifadeyi sağlamak için bir araç olarak kullandığını iddia eder. İroninin ön şartının ifadelerin alışılmış eş dizimlilikleri dışında kullanılması olduğunu, bir kelimenin kendi anlam vezni ile uyumsuz eş dizimliliklerle birlikte kullanılmasıyla ironinin oluştuğunu belirtir.

Özetle normal vezinlerle özel kullanımlar arasındaki uyumsuzluğun araştırılması, yazarın öznel değerlendirmelerinin ve ironik kullanımlarının tespit edilmesini mümkün kılabilir. Ayrıca anlam vezni edebiyat ve dil bilim araştırmalarında kullanılan metin çözümlemesi, söylem çözümlemesi veya eleştirel söylem çözümlemesi uygulamalarında bir araç olarak kullanılma potansiyeline sahiptir.

Metin ve söylem çözümlemesi

Metin ve söylem çözümlemelerinde; metnin veya söylemin yorumlanması için yazarın/konuşurun anlatmak istediklerini belirlemekte ve bunların okuyucu/dinleyici üzerindeki muhtemel etkisini anlamada anahtar olacak göstergeler araştırılır. Bu açıdan edebî eserlerin, reklam metinlerinin veya politik söylemlerin yorumlanması, söylemdeki “gizli anlamın” ortaya çıkartılması, sosyal veya kültürel normların tespiti vb. için yapılacak metin ve söylem analizlerinde anlam vezni temel alınabilir bir olgudur.

Eleştirel söylem çözümlemesi

Eleştirel söylem çözümlemesi (İng. *critical discourse analysis*), dile sosyal bir uygulama biçimi olarak bakan disiplinler arası bir yaklaşımdır. XX. yüzyılın son çeyreğinde geliştirilen bu yaklaşımda genel konuşmalarda veya belirli söylemlerde, toplumsal veya politik bağlamlarda, bir kelimenin sahip olduğu anlam vezni, nesnelere veya kavramlara bakışımızı ve bunların statüsünü belirlemede temel olarak görülmektedir.

Anlam vezninin eleştirel söylem analizi yaklaşımlarında temel araç olarak kullanımına Rundell (2000) tarafından İngilizce *television* (televizyon) ve *telly* (televizyon) kelimeleri üzerine yapılan araştırma örnek olarak verilebilir. Bu çalışmada söz konusu kelimelerin *sprawled* (sereserpe uzanmak), *plonked* (özensiz ve dikkatsizce yerleştirmek), *curled up* (kıvrılıp yatmak) , *vegetate* (ot gibi yaşamak), *lounged* (tembellik etmek) gibi tembellik/pasiflik bildiren fiil sınıfıyla birlikte kullanıldığı ve olumsuz anlam vezne sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu tespit; televizyon seyretme eyleminin akıl kullanmadan yapılan, pasif bir eylem olarak görüldüğüne ve başka bir şey yapmaya gücü yetmeyen, iradesiz veya hâlsiz insanlarla ilişkilendirildiğine dair bir delil olarak görülmüştür.

3.2. Sözlük bilim

Sözlük tanımları ve tanıkları

Stubbs (2001)'a göre derlem dil biliminin (İng. *corpus linguistics*) temel keşfi “kelime ve kelime gruplarının sözlüklerde belirtilenden çok daha yoğun bir şekilde konuşurun değerlendirmelerini içerdiğinin belirlenmesidir”. Bu bağlamda geleneksel sözlüklerin bir sözcük birimin olumlu veya olumsuz değerini belirtmemelerinin, söz konusu dili sonradan öğrenenler için olduğu kadar ana dil kullanıcıları için de büyük bir eksiklik olduğunu belirtir. Sözlüklerin bu eksikliğinden ötürü dilin kullanımına katkı sağlayamayacaklarını vurgular.

Geleneksel sözlükler için Stubbs tarafından yapılan bu tespit Türkiye Türkçesi için yazılmış sözlükler için de geçerlidir. Türkiye Türkçesi konusurları ve araştırmacılar için en temel sözlük Türk Dil Kurumu'nun hazırladığı ve kurumun Genel Ağ sayfasında yayınlanan TDK Güncel Sözlük'tür. Bununla birlikte derlem temelli olmayan bu sözlükte de sözcük birimlerin anlam vezni bilgisine yer verilmemiştir. Örneğin *yol açmak* fiili TDK Güncel Sözlük'te “bir olayın sebebi olmak” şeklinde tanımlanmış ve olumlu veya olumsuz bir durumla ilişkilendirilemeyecek “*Seniba'nın bu hareketi türlü türlü teşirlere yol açtı.*” cümlesiyle tanıklanmıştır. *Yol açmak* olumsuz anlam veznine sahip bir fiildir ve “olumsuz durumlara sebep olmak” imasını içinde taşır. TDK Güncel Sözlük'te bu anlam özelliğinin belirtilmemesi, tanık olarak verilen cümledeki olumsuzluk anlamının sadece belirli bir birikime sahip ana dil konuşurları tarafından anlaşılmasına neden olmaktadır. Bu belirsizliğin giderilmesi için fiilin anlam vezni temelinde “olumsuz bir olayın sebebi olmak” şeklinde tanımlanması ve sahip olduğu anlam veznini yansıtan bir örnekle tanıklanması uygun olacaktır.

Yeni kelime ve terim türetme

Bilim ve teknolojinin hızlı ilerlemesine paralel olarak hayatımıza sürekli olarak giren ürün ve kavramlar beraberinde yeni kelimeler ve terimler üretme ihtiyacını getirmektedir. Bununla birlikte üretilen her kelime toplum tarafından kabul görmemekte ve yaygınlaşmamaktadır. Anlam vezinleri o kelimenin toplum tarafından kabul görüp görmemesini etkileyen faktörlerden biridir. Partington (1998) bu konuda *Ruhülkudüs* kavramı için İngilizcede var olan *comforter* ve *the holy ghost* kelimelerini örnek verir. Ona göre *the holy ghost* ifadesi, *ghost* (hayalet) kelimesinin taşıdığı olumsuz anlam vezninden ötürü toplumda kabul görmezken rahatlık, huzur anlamlarını içeren *comforter* kelimesi sahip olduğu olumlu anlam vezninden dolayı dile yerleşmiştir. Bu doğrultuda Karahanlı dönemine ait Kuran tercümelerinde *peygamber* kavramı için kullanılan *korkutucu* kelimesinin sahip olduğu olumsuz anlam vezninden ötürü toplum tarafından kabul görmediği düşünülebilir.

Örneklerde görüldüğü gibi kelimenin sahip olduğu anlam vezni ondan ekler veya tamlamalar yoluyla türetilen kelimelerin de anlamlarına yansımaktadır. Bu durum yeni kelime ve terim türetmede kelimenin anlam vezni özelliklerine dikkat edilmesini zorunlu hâle getirmektedir.

3.3. Siyaset bilim

Politik dil genel olarak anahtar kelimelere yeni anlam vezinleri tasarlanarak oluşturulur. Dolayısıyla politik metinlerin anlam veznine dayalı çözümlenmeleri partilerin, siyasetçilerin veya gazetelerin ideolojik sebeplerle çeşitli anahtar kelimeleri algımızı etkileyecek şekilde nasıl kullandıklarını anlamamızı sağlayacaktır.

Siyaset bilim ve anlam vezni ilişkisi üzerinde yapılmış ilk inceleme Fowler (1991)'a aittir. Fowler (1991) bu araştırmasında kelimelerin anlam vezni özelliklerinin politik söylemde algı etkileme amaçlı kullanımını eski İngiltere başbakanı Thatcher için kullanılan *the Iron Lady* (Demir Leydi) lakabını inceleyerek örnekler. Bu konudaki mevcut en kapsamlı araştırma ise Fairclough'un (2000) "New Labour, New Language?" (Yeni işçi sınıfı, yeni dil?) adlı kitabındaki derlem temelli incelemelerdir. Bu çalışmada Fairclough İngilizcede *values* (değerler), *rights and responsibilities* (haklar ve sorumluluklar), *duties* (görevler), *poverty* (yoksulluk), *partnership* (ortaklık), *reform* (reform) ve *fairness* (adalet) gibi kavramların geleneksel eş dizimlilik ve anlam veznin özellikleriyle yeni işçi sınıfı söylemlerindeki özelliklerini karşılaştırarak bu kavramlara yüklenen değerlendirmeleri tespit etmiş ve bu tespitlerden hareketle nasıl yeni bir işçi sınıfı anlayışı/yorumu geliştirildiğini ortaya koymuştur. Bu

çalışma anlam vezni çalışmalarının hem politik söylem üretmek hem de var olan politik söylemi analiz etmek açısından önemini yansıtması bakımından dikkat çekicidir.

Anlam vezni aynı zamanda politikacıların "halkın nabzına uygun" söylemler oluşturmaları için de önemli bir araçtır. Eski Amerikan Başkanı Obama'nın söylemlerini etkili kılmak için kelimelerin anlam vezni özelliklerine dikkat ettiği ve halka olumlu bir bakış açısı yansıtılabilmek için olumsuz anlam vezni taşıdığı belirlenen kelimeleri kullanmaktan kaçındığı bilinmektedir (Zappavigna, 2012). Bu bağlamda anlam vezni politik söylem analizlerinin yanı sıra politik kampanyalarda kullanılmak üzere slogan üretmek veya belirli bir görüşü yansıtan politik bir dil oluşturmak için kullanılabilecek önemli bir araçtır.

3.4. Metin üretimi

İnandırıcı yazım

İnandırıcı yazım, bir kavramın veya ürünün alıcı tarafından güvenilir bulunması veya özellikleriyle ilgili yapılan değerlendirmelerin kabul görmesi amacıyla ortaya konulan özel bir yazım türüdür. Özellikle propagandalarda, reklam sloganlarında ve metinlerinde bu yazım türüne başvurulur. Bu tarz metinlerde kullanılan kelimelerin okuyucu, dinleyici veya izleyicinin bilinçaltında oluşturduğu alt anlam özellikleri ayrı bir önem taşır. Alıcı kitleyi istenildiği doğrultuda etkilemesi için metinleri oluşturan her kelimeye tek tek dikkat edilmelidir. Bu yüzden şirketler ürün isimlerinin ve sloganlarının olumlu alt anlamlar içerdiğinden emin olmak için çok büyük miktarlarda para harcamaktadır. (Tognini-Bonelli, 2001). Bu bağlamda kelimelerin anlam vezni bilgisi, inandırıcı yazım açısından çok büyük önem taşır.

Anlam vezni ve inandırıcı yazım arasındaki ilişkiyi bir özel okulun reklam metninden alınan "İlköğretim kurumumuz "4 yıl süreli ve zorunlu, ancak farklı programlar arasında tercih imkânı veren ortaokul" şekline bürünüyor." cümlesini çözümlenerek örnekleyebiliriz. Bu cümlede söz konusu kurum, kendisinde meydana gelen değişim için bürün-filini kullanmayı tercih etmiştir. Oysa bu filin belirgin eş dizimlileri "kara", "siyah", "yas" gibi olumsuz çağrışımlara sahip ifadelerdir. Bu olumsuz eş dizimliler kelimeye olumsuz anlam vezni yüklemiştir. Anlam vezninin ait olduğu kelimeyle sınırlı kalmayıp anlam açısından bütün ifadeyi etkileyen bir anlam özelliği olması bürün-filinin kullanıldığı cümleye bütün olarak olumsuz bir ima yüklemesine yol açmaktadır. Hâlbuki reklamcılıkta bir kavramın veya ürünün olumlu bir algı yaratacak şekilde sunulması esastır. Bu bakımdan kelimelerin anlam vezni bilgisi ve anlam veznine dayalı

metin çözümlenmeleri inandırıcılık endüstrisi olarak da tanımlanabilecek reklamcılık ve propaganda ile ilgili sektöre önemli katkılar sağlayacaktır (Louw, 1993; Tognini-Bonelli, 2001).

Çeviri

Anlam vezni bağlı bulunduğu sözcük birimle sınırlı kalmayıp anlamı bütün olarak etkileyen bir olgudur. Bu yüzden çevirmenlerin çeviri yapacağı her iki dilin söz varlığının anlam vezni özelliklerine hâkim olması gerekir.

Akraba diller arasında ise kelimelerin anlam vezni değerlerinde yalancı eş değerklikler olgusuna benzer bir durum yaşanmaktadır. Bu da çevirmenlerin kelimelerin anlam vezinleri konusunda dikkatli olmasını gerektirmektedir. Bu konuda Partington (1998)'ın İtalyanca *impressione* ve İngilizce *impressive* kelimelerinin anlam vezni üzerinde yapmış olduğu derlem tabanlı inceleme önemli bir örnektir. Partington (1998) çalışmasında İngilizce *impressive* kelimesinin olumlu, İtalyanca *impressione* kelimesinin ise olumsuz veya tarafsız anlam veznine sahip olduğunu belirlemiştir. Bu incelemeleri sonucunda “iki akraba dilde yer alan aynı kökten gelen benzer görünümlü kelimeler çok farklı anlam vezinlerine sahip olabilir” çıkarımında bulunur. Anlam vezni farklılıklarından haberdar olmayan çevirmenlerinin yapmış oldukları hataları ortaya koyarak çeviri sahasında anlam vezni bilgisinin önemini gösterir.

Çeviri çalışmalarının tam ve doğru olarak gerçekleşebilmesi için ilgili dillerin söz varlığının anlam vezni özelliklerinin saptanmış olması önemlidir. Sözlüklerin bu konuda yeterli bilgi içermemesi yüzünden çevirinin doğru olması, çevirmenin çeviri yapacağı dillerin anlam vezni bilgisine sezgisel olarak sahip olmasına bağlı kalmaktadır. Kelimelerin anlam vezinlerinin önceden belirlenmemesi bilgisayar tabanlı çeviri programlarının da tam ve doğru çalışmamasına yol açmaktadır. Bu doğrultuda tam ve doğru çeviri için anlam vezni bilgilerini içeren yeni nesil sözlüklere gereksinim duyulmaktadır (Hoey, 2003).

3.5. Dil Eğitimi

Dil eğitimi ana dil eğitimi ve yabancı dil eğitimi olmak üzere iki farklı açıdan ele alınabilir. Partington (1998) ana dili konuşurlarının kültürel alt yapılarına bağlı olarak bilinçaltı seviyede belirli bir miktar anlam vezni duyarlılığına sahip olduğunu belirtir. Bu yüzden anlam vezni bilgisinin özellikle dili sonradan öğrenen konuşmacılar için gerekli olduğunu vurgular. Hoey (2003) ise konuya bu konudaki araştırmaların yetersizliği açısından yaklaşarak yabancı dil öğretmenleri/öğrencileri için kelimelerin anlam vezni bilgisine ulaşmanın

oldukça zor olduğunu belirtir. Anlam vezni konusundaki belirsizliğin giderilmesinin öğretmenlerin kabiliyetine bırakıldığını oysa özellikle öğrettiği dilin yerli konuşuru olmayan bir öğretmenin bu bilgiye tam ve bilinçli bir şekilde sahip olmasının mümkün olmadığını ifade eder.

Bununla birlikte bir dilin söz varlığının anlam vezni bilgisinin saptanması sadece dili ikinci dil olarak öğrenenler için önemli değildir. Söz varlığını oluşturan unsurların anlam vezinleri tek tek tespit edilmedikçe bu bilginin sistematik bir şekilde öğretilmesi ve gelecek kuşaklara doğru bir şekilde aktarılması tam olarak mümkün olmayacaktır. Bu bilgiye ancak belirli bir kültür birikimine ve dil bilincine vâkıf ana dil konuşurları sezgisel biçimde sahip olabilecektir (Partington, 1998). Bu yüzden doğru ana dil eğitimi için de anlam vezni çalışmaları önemlidir.

3.6. Toplum Bilim

Kelimelerin anlam vezni özellikleri bütün dillerde aynı değildir. İlgili dilin konuşurlarının kültürel yapılarına, bir toplumun neyi *iyi* neyi *kötü* gördüğüne, bağlı olarak farklılık gösterir. Bu durum *fazla* ve *zengin* kelimeleriyle örneklendirilebilir. Anlamca farklı olan bu kelimeler bağlam içinde nispeten eş değer ifadeler üretebilmektedir:

Sayıca fazladır.

Sayıca zengindir.

Yukarıdaki kullanımlarda *fazla* ve *zengin* kelimelerinden her birinin olumlu veya tarafsız bir anlam veznine sahip olduğu ve benzer bağlamlarda her birinin kullanılabilmesi de düşünülebilir. Bununla birlikte israfı haram olarak gören bir dinin mensupları için bir şeyin “fazla” olması olumlu değil olumsuz bir değerdir. Nitekim Türkçede bu olumsuz bakış açısını yansıtan “her şeyin fazlası zarardır” şeklinde bir atasözü bulunmaktadır. Benzer bir şekilde zenginlik de toplumlara göre farklı algılanabilir. Kapitalist bir toplum için zenginlik olumlu bir değerken komünist bir toplum için bu kavram olumsuzdur. Bu açıdan sosyal veya kültürel normların tespitinde, bir kavrama yüklenen değerlendirmeyi ortaya çıkartması açısından anlam veznine dayalı metin çözümlenmesi toplum bilim için yararlı bir araç olarak kullanılma potansiyeline sahiptir.

Nitekim son yıllarda anlam vezninin bu özelliği fark edilmiş, toplum bilim çalışmalarında değerlendirilmeye başlanmıştır. Carmo (2012)'nin Brezilya kültüründe dinler arası uzlaşım (İng. *syncretism*) olgusunu incelediği çalışmasında toplumun bu kavrama bakış açısını tespit etmek amacıyla gazetelerden oluşturduğu bir derlem üzerinde *sincretismo* (uzlaşımçılık) kelimesinin

anlam vezni özelliklerini incelediği çalışması bu tarz çalışmalara örnek olarak verilebilir.

Toplumun belirli bir kavrama bakış açısının değerlendirilmesinde anlam vezni bilgisi sadece eş zamanlı olarak değil aynı zamanda art zamanlı olarak da kullanılabilir. Bu tarz karşılaştırmalı çalışmalarla geçmişten bugüne değer yargıları arasındaki değişimin ölçülmesi mümkün olacaktır.

4. Sonuç ve Öneriler

Anlam vezni üzerinde son otuz yıldır çalışmaya başlanan eş dizimsel bir fenomendir. Bugüne kadar dünyada yapılan anlam vezni çalışmaları daha çok betimsel nitelikte ilgili dilden örnek mahiyetinde seçilen birkaç kelimenin anlam vezni tespitinin yapılması suretiyle kavramı tanıtmaya ve tanımlamaya, kaynağını ve tarihsel gelişimini tespiti yönelik araştırmalardır. Ülkemizde ise anlam vezni ile ilgili yapılan çalışmalar sadece tanıtıcı mahiyette birkaç yayınlı sınırlı bulunmaktadır.

Anlam vezni üzerine çalışan araştırmacılar konunun çok farklı alanlarda ne kadar işlevsel olduğunu görmüş ve bir araç olarak kullanılarak geliştirilmesi mümkün uygulamaların neredeyse sonsuza uzanan bir liste oluşturabileceğini belirtmişlerdir (Partington, 1998, Louw, 2000). Bununla birlikte özellikle kelimelerin anlam vezni tespitinin ancak çok aşamalı ve belirli bir akademik alt yapı gerektiren bir süreç sonunda yapılabilmesi, bu kavramın farklı bilim alanları ve sektörlerde yaygın kullanımına engel olmuş, bu yüzden anlam vezninin inceleme aracı olarak kullanıldığı disiplinler arası çalışmalar daha çok teorik düzeyde öneri niteliğinde kalmıştır.

Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerinin anlam veznine etkisi, konuşurların sahip olduğu cinsiyet, yaş, bağlı buldukları sosyal tabaka gibi özelliklerin anlam vezni kullanımına etkisi, tarihsel süreçte anlam vezninin gelişmesi ve değişmesi, diller arasında anlam vezni evrensellikleri, yazarların üslup özelliklerinin oluşmasında anlam vezninin katkısı, farklı edebî akımlara has geliştirilen anlam vezinleri vb. kapsamlı çalışmalar ileride yapılabilecek araştırma konularının başında gelmektedir.

5. Kaynaklar

Aksan, Y., Duran, N., Ersen, D., Hızarıcı, Ç., Korkmaz, S., Sever, B., Sezer, T., 2008. Türkçede Yakın Anımlı Sözcükler: Bir Derlem Çalışması. 8-9 Mayıs, 2008, 22. *Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildirileri*. Van, Türkiye.

Bublitz, W., 1996. Semantic prosody and cohesive company: Somewhat predictable. *Leuvense Bijdragen: Tijdschrift voor Germaanse Filologie*. 85 (1-2), 1-32.

Carmo, C. M., 2012. Culture, Language, and Knowledge About the Syncretism. *Polyphonic Anthropology - Theoretical and Empirical Cross-Cultural Fieldwork*. Hazırlayan: Canevacci, M. InTech Open Access Company, 33-56.

Çalışkan, N., 2014. Semantik Prozodi Kavramı ve Türkçe Semantik Prozodi Örnekleri: 'aksettirmek, ...dan ibaret, ...nin teki, karşı karşıya, varsa yoksa'. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken / Journal Of World Of Turks*. 6 (1): 139-160.

Fairclough, N., 2000. *New Labour, New Language*. Routledge, London.

Firth, J., 1968. *A synopsis of linguistic theory, 1930–1955*. In F. R. Palmer (ed.): *Selected Papers of J. R. Firth, 1952–59*. Indiana University Press, Bloomington, pp. 1–32.

Fowler, R., 1991. *Language in the News*. Routledge, London.

Hoey, M., 1991. *Pattern of Lexis in Text*. Oxford University Press, Oxford.

Hoey, M., 2003. What's in a word? *English Teaching Professional*. 27, 5-8.

Hoey, M., 2005. *Lexical Priming: A New Theory of Words and Language*. Abington, Routledge, Oxon.

Hunston, S., 2007. Semantic prosody revisited. *International Journal of Corpus Linguistics*. 12(2), 249-268.

Hunston, S. ve G. Francis., 1999. *Pattern grammar: A corpus-driven approach to the lexical grammar of English*. John Benjamins, Amsterdam and Philadelphia.

Lewandowska-Tomaszczyk, B., 1996. Cross-linguistic and language-specific aspects of semantic prosody. *Language Sciences*. 18, 153-178.

Louw, B., 1993. Irony in the text or insincerity in the writer? *The diagnostic potential of semantic prosodies. Text and technology: In honour of John Sinclair*. Hazırlayanlar: Baker, M., Francis, G., Tognini-Bonelli, E. John Benjamins, Amsterdam, Netherlands, s. 157–175.

- Louw, B., 2000. Contextual prosodic theory: Bringing semantic prosodies to life. *Words in Context: A Tribute to John Sinclair on his Retirement*. Hazırlayanlar: Heffer, C., Sauntson, H., Fox. G. University of Birmingham, Birmingham, s. 48-94.
- Nelson, M., 2006. Semantic associations in Business English: A corpus-based analysis. *English for Specific Purposes*. 25, 217-234.
- Öz, S., 2009. A Corpus based study on Turkish Seemingly Synonymous Adjectives. 12-13 March, 2009. 2. *Mediterranean Graduate Students Meeting in Linguistics*. Mersin University, Türkiye.
- Partington, A., 1998. *Patterns and meanings: Using corpora for English language research and teaching*. John Benjamins, Philadelphia, PA.
- Partington, A., 2004. Utterly content in each other's company: Semantic prosody and semantic preference. *International Journal of Corpus Linguistics*. 9 (1), 131-56.
- Pilten, Ş., 2008. *Türkçede Eş Anlamlılık*. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, Doktora Tezi.
- Pilten, Ş., 2011. Orhon Yazıtlarında Anlam Vezni. *Türk Dünyası: Geçmişi ve Bugünü Uluslararası Türkoloji Sempozyumu*. 28-29 Nisan, Astana, Kazakistan.
- Pilten, Ş., 2013. *Türk Dilinde İzduyup Söz Bilgisi*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Rundell, M., 2000. Slumped in front of the telly. *Humanising Language Teaching*. 1 (2000).
- Sinclair, J., 1987. Looking up: An account of the COBUILD project in lexical computing and the development of the Collins COBUILD English Language Dictionary. Collins, London, England.
- Sinclair, J., 1991. *Corpus, concordance, collocation*. Oxford University Press, Oxford, England.
- Sinclair, J., 1996. The Search for Units of Meaning. *Textus*. IX. 75-106.
- Stubbs, M., 1995. Collocations and semantic profiles: On the cause of the trouble with quantitative studies. *Functions of Language*. 2 (1), 1-33.
- Stubbs, M., 1996. *Text and Corpus Analysis*. Blackwell, Oxford.
- Stubbs, M., 2001. *Words and phrases: Corpus Studies of Lexical Semantics*. Blackwell, New York.
- TDK Güncel Türkçe Sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts (Ziyaret tarihi: 07.12.2016).
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58d1b08411e424.66311218 (Ziyaret tarihi: 07.12.2016).
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58d1b09485beb1.49035994 (Ziyaret tarihi: 07.12.2016).
- Tognini-Bonelli, E., 2001. *Corpus linguistics at work*. John Benjamins, Amsterdam, Netherlands.
- TS Corpus, <http://tscorpus.com/> (Ziyaret tarihi: 07.12.2016).
- Uçar, A. ve Kurtoglu, Ö., 2011. Eylemlerde çokanlamlılık: Sözlük verisinin derlem temelli görünüşleri. 24. *Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildiri Kitabı*. Hazırlayanlar: Sağın-Şimşek, Ç., Hatipoğlu. Ç., ODTÜ Basım İşliği, Ankara, 398-410.
- Whitsitt, S. (2005). A critique of the concept of semantic prosodies. *International Journal of Corpus Linguistics*. 10.3: 283-305.
- Zappavigna, M., 2012. *Discourse of Twitter and Social Media: How We Use Language to Create Affiliation on the Web*. Continuum Publishing, London.